

Ростислав ПРИРІЗ

Життя... Роздуми над цим словом не залишають байдужою жодну людину, проявляючись у пошуках його сенсу. Бог, котрий є Джерелом життя, прагне дарувати його людям, запрошує нас бути його спадкоємцями. Відкрити для себе цю спадщину зможемо на сторінках Святого Письма. Гортаючи сторінки цієї Книги, зауважимо, що основні її істини часто означені прикметником «новий»: «нове небо», «нова заповідь», «нове творіння», «нове життя»... «Бо ось я творю нове небо й нову землю, і те, що було перше, не буде згадуватися більше, ані спадати на думку» (Іс. 65, 17).

Серед тих істин варто нагадати ще одну: ми живемо в Новому Завіті, заснованому на особі Ісуса Христа і заповіданому старозавітними пророками: «Ось прийдуть дні, – слово Господнє, – і я створю з домом Ізраїля та з домом Юди новий завіт» (Єр. 31, 31).

«Новизною» цього Завіту є насамперед те, що він записаний у серці людини – це Завіт любові. У ньому нова заповідь, нове творіння, нове життя... Що означає жити цим новим життям? Наступні рядки, як і загалом цілий номер нашого часопису, присвячені відповіді на це запитання. Їх метою буде показати правдивий ідеал християнського життя, щоб дозволити влити цього, за словами євангельської притчі, нового вина в «бурдюки» наших душ. Проте не годиться вливати нове вино у старі бурдюки... Християнин має бути готовим прийняти цей дар, як наслідок – важливе місце у житті має християнська аскеза.

Покликані до життя

Бог об'являється людині, як Бог живий. З любові він привів нас до життя своїм животворним подихом: «Тоді Господь Бог утворив чоловіка з земного пороку та вдихнув йому в ніздрі віддих життя, і чоловік став живою істотою» (Бут. 2, 7). Бог створив людину для життя, яке вона була покликана примножувати, споживаючи з дерева життя в раю. Проте людина втратила цю можливість, порушивши заповідь споживанням із дерева пізнання добра і зла, і стала смертною.

Хоч херувим із полум'яним мечем стеріг доступ до раю (пор. Бут. 3, 24), все ж Господь прагне дарувати людині нове життя. Перш ніж сповнити свій Божественний задум через смерть і воскресіння свого Єдинородного Сина, у Старому Завіті Він приготував людину, наставляє її на стежки життя, кличе до союзу з собою. Додержання закону й вірність Богові були умовами цього союзу. На цьому наголошували пророки: «Шукайте Господа, і житимете» (Ам. 5, 6). Звідси стає зрозуміло така велика спрага до життя, що проявлялася у продовженні роду, старозавітної людини, котрій ще не було явно відкрито правди про воскресіння.

Нове життя

Старозавітний закон був приготуванням до приходу Христа, котрий прийшов, щоб, за словами євангелиста Йоана, «мали життя – щоб достоту мали». (Йо. 10, 10). Заради цього Христос помирає задля нас, щоб знову воскреснути. За словами отців Церкви, смертю Христа на хресті та Його воскресінням Бог наново творить людину. Можливість жити новим життям для нас настала з воскресінням Ісуса Христа. Воскресіння – це не просто повернення до життя, але започаткування життя нового. Кожен з нас отримав дар цього нового життя у Святому Таїнстві Хрещення, нам залишається тільки навчитися користуватися ним у повсякденні. Цей наш вклад у спасіння – незрівнянно малий, однак навіть це часто нам дається важко. Старе життя не відпускає нас.

Що таке «старе» життя?

Старе життя – це життя в грісі або номінальне християнство. Бути християнином

номінально на перший погляд вигідно, адже і зветься християнами, і нічого не втрачаємо з того, що пропонує світ. Цей стан є дуже небезпечним, бо опиняємося перед загрозою втратити найцінніший дар, який нам пропонує Бог.

Першим кроком до нового життя є прагнення його змінити. Проте «звичне» життя не так легко змінити. «Старим» його робить гріх, який вносить у нього тління і смерть. Ми постійно зраджуємо це нове життя, живучи так, ніби Христос не воскрес, але ж: «Знаємо ж, що старий наш чоловік став розп'ятий з ним, щоб знищилось оце гріховне тіло, щоб нам гріхові більш не служити» (Рим. 6, 6). Гріх знищує Божу подобу в людині, хоч Його образ залишається. Нашим покликанням є постійна боротьба з гріхом, очищення серця, зростання у богоподібності. Для апостола Павла це означає скинути з себе стару людину: «Ви з себе скинули стару людину з її ділами й одягнулися в нову, що відновлюється до досконалого спізнання, відповідно до образу свого Творця» (Кол. 3, 9). А св. Григорій Богослов так висловлюється з цього приводу: «Пізнай себе самого, – з чого і ким ти створений, – і через це легко дійдеш до краси Первообразу».

Потреба віднови

Прийняття дару нового життя з Богом у Його Царстві з огляду на стан гріха означає для людини також прийняття дару спасіння. Брати участь у спасінні – це співпрацювати з Богом у відновленні нашої впалої людської природи. Позбуватися гріха, який, хоч виглядає привабливим, проте, за словами Андрея Критського, є «гірким напоєм», не є втратою чогось природнього для людини, навпаки, гріх є протиприроднім. Тому самообмеження у боротьбі з пристрастями має за мету не принизити людину обмеженням свободи, але, навпаки, показати правдиву ціль її життя – нове життя у Царстві Божому. Це є суттю християнської аскези: «Царство Небесне здобувається силою; і ті, що вживають силу, силоміць беруть його» (Мт. 11, 12). Парадоксально, але, щоб спасти своє життя, потрібно його погубити, тобто йти за Ісусом, зрікаючись себе самого.

Найпершим кроком на цьому шляху є позбавлення страху втратити те, що може здаватися необхідним для «нормального» життя. Правдивий християнин не повинен боятися бути «іншим» (святим), а жити в цьому світі за законами Царства Божого, бо у всьому покладається на Бога. Аскеза твориться з усвідомлення спасіння і покликана вчинити нас новим творінням. «Тому, коли хтось у Христі, той – нове створіння» (II Кор. 5,17). Вона покликана привести людину до нормального, природнього стану, щоб та могла жити в Бозі новим життям.

Первісне значення слова «аскеза» дає можливість підійти до його розуміння як підготовки, вправи для досягнення мети. Звідси сенс християнської аскези полягає в розумній відмові від чогось зайвого, другорядного заради досягнення головного. «Хіба не знаєте, що ті, які біжать на перегонах, біжать усі, але лиш один бере нагороду? Біжіть так, щоб її осягнути! Кожний змагун стримується від усього; однак ті, щоб тлінний вінець здобути, а ми – нетлінний». (I Кор. 9, 24-25).

Аскеза не є привілеєм для вибраних (монахів), вона необхідна кожному християнинові. Це не умертвлення тіла, а відновлення цілісності людини, відновлення свободи. Аскетизм зводить матеріальне життя до простоти, відкидаючи розкоші й чинячи скромними потреби, що аж ніяк не калічить тіло. «Бо коли живете за тілом, то помрете. Як же ви духом умертвляєте тілесні вчинки, будете жити» (Рим. 8, 13).

У воскресінні

Отже, весь християнський подвиг скерований на те, щоб вчинити людину гідною до

прийняття дару нового життя. Він має за мету відновлення її первоствореної краси, є зодягненням у весільну одягу чеснот, шляхом до досконалості, бо «Коли настане досконале, недосконале зникне» (I Кор. 13, 10). Євангеліст Йоан у своєму об'явленні побачив Царство Боже як нове небо і нову землю. «Побачив я небо нове і землю нову; бо перше небо і перша земля минули, і моря вже немає» (Одкр. 21, 1). Там не буде нічого нечистого, тобто, за словами Йоана, не буде моря. У цьому досконалому, новому житті в новому (небесному) Єрусалимі – житлі Бога з людьми – братиме участь наше воскресле тіло і «смерти не буде більше» (Одкр. 21, 4).

Ростислав ПРИРІЗ. Щоб жити новим життям// СЛОВО № 1 (45) 2011, с.2-4